

ER DET KONKURRANSE MELLOM
BIEARTENE?

SIDE 8

NYTT YNGELRÅTEFUNN I
AUST-AGDER

SIDE 22

PROFF POLLINERING KREVER MER
SYSTEM

SIDE 12

BIRØKTEREN

ÅRGANG 136

6-2020
Fagtidsskrift for

**NORGES
BIRØKTERLAG**

– Siden 1884

Generalsekretær
Veterinær, ECSAS, GPCert(SAGS), BMS
CAMILLA LARSEN
camilla.larsen@norbi.no
Tlf: 902 25 699Kontorsekretær
ÅSE WETHAL HØLEN
post@norbi.no. Tlf: 63 94 20 80
(9-11.30 man-tor)Seniorrådgiver, Dr. Scient i biologi
BJØRN DAHLE
bjorn.dahle@norbi.no
Tlf: 947 83 374Prosjektleder/Dr. Scient biologi
LUIS CADAHÍA-LORENZO
luis.cadahia-lorenzo@norbi.no
Tlf: 948 77 045Organisasjonsmedarbeider
OLE AUTEN
ole.auten@norbi.no
Tlf: 922 27 015**STYRELEDER HAR ORDET**

Vegard Sveiven, styreleder

Kjære birøktervenner. Nå er det rolige dager og ferietid i Norge, men travelt for oss birøktere.

Juni gav oss en kjip nyhet om positive voksnefallsprøver med tegn på åpen yngelrâte fra kubene til en birøkter i Agder. Norges Birøkterlag har stor sympati med alle som er berørte av denne sykdommen. Det er nå 10 år siden det store utbruddet i Agder. Birøktere og Mattilsynet har gjort en kjempejobb i mange år for å fjerne åpen yngelrâte fra Norge. Nå i siste halvdel av juni vurderer Norges Birøkterlag å sende en søknad til Mattilsynet om å forske på åpen yngelrâte for å lære mer om sykdommen. Styreleder tror det er nyttig med ny og oppdatert kunnskap, men denne forskningen må skje på en trygg måte. Når dette bladet kommer ut vet vi om dette prosjektet ble noe av, eller ikke.

Spis mer norsk honning! Er en klar oppfordring styreleder har til alle som ikke er allergiske for dette fantastiske produktet. Det gleder meg at Norges befolkning nå i disse koronatider er mer beviste på bruk av norske råvarer. Det hjelper også at de store matvarekjedene fremsnakker norske produkter, og kjører kampanjer der norske verdier i flott norsk natur blir vist på sitt beste. I et bilde av beitende glade kuer på en stor grønn blomstereng kan det være litt vanskelig å få øye på biene som besøker blomstene på engen. Vi birøktere må derfor bruke alle muligheter for ikke å bli oversett eller glemt. Noen ganger kan det være veldig effektivt med et lite stikk, slik oksen Ferdinan opplevde i den kjente boka/filmen. Norges Birøkterlag har ikke kapasitet til å kjøre store markedsførings-kampanjer, men hvis vi alle sier til de vi møter: spis mer norsk honning, så tror jeg det skjer.

*Fortsatt god sommer.
Styreleder Vegard Sveiven*

Norges Birøkterlag

Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta
Tlf: 63 94 20 80
Telefontid: 9-11.30. Fredag stengt
E-post: post@norbi.no
Internett: www.norbi.no
Bankkonto: 2650.25.26285
Bankkonto: Fakturaer og
kontingent: 2610.22.51503

Redaktør: Roar Ree Kirkevold
roar.ree@kirkevold.no
Tlf: 908 27 397

Layout: Kreative Typer
Trykk: 07 media
Opplag: 4200

Stoff/annonser:

Tidsfrister for stoff,
annonsebestillinger og
materiell er den 8. måneden
før det skal på trykk.
Private småannonser
kr. 150,-.

Leder Avlsrådet:
Ingar Tallakstad Lie
Tlf: 909 58 907

**Dronningenes
årlige merkefarge:****Styret i Norges Birøkterlag:**

Vegard Sveiven (leder)
Tlf: 909 19 825
styreleder@norbi.no

Sissel Goodgame
Tlf: 468 23 588
sisselgoodgame@gmail.com

John Erik Hansen
Tlf: 917 98 628
joerikh@online.no

Bjarte Tennfjord
Tlf: 991 58 426
bjarte.tennfjord@gmail.com

Jens Martin Nybøle
Tlf: 920 97 748
Jens.nybøle@bier.no

Hvorfor dør bifolkene?

Vi har fått meldinger fra erfarne birøktere blant annet fra Ringerike om at bifolk som kom seg godt gjennom vinteren plutselig var borte.

Det var antydning til yngel og fôr nok i kubene, men biene var borte. Har vi fått CCD (colony collapse disorder) i Norge, Bjørn Dahle?

Seniorrådgiver på biehelse i Norge, Bjørn Dahle, har fått vite om denne saken via Birøkteren. Han uttaler seg derfor på generelt grunnlag om hva som kan lede til en slik situasjon.

Gamle bier

Det er avgjørende å sørge for at biene som vintres inn er unge og friske. Når bringebær-trekket stopper, må birøkteren følge med slik at dronningen fortsetter å legge egg. Særlig krait-bier stopper (og starter) fort. Høst honningen, og gi et par liter 50/50 oppløsning av sukker og vann. Pass på utover med gjentatt småfôring. Det lurte biene til å tro at det fortsatt er trekk.

– Lyngtrekk er bra for mer enn honning-utbytte. Hvis lyngen gir noe, holder det ynglingen i gang.

Det er sukker de trenger, for pollen (proteiner) finner de oftest ute om etter-sommeren, sier Dahle. To uker med regn eller null trekk må følges opp. De biene som fødes i juli og utover må leve til nye bier kryper ut som voksne neste vår. Store lokale forskjeller.

Død om våren

Sult er alltid en mulig dødsårsak. Bienes matbehov øker kraftig når de starter ynglingen. Ofte tidligere enn du tror. Men noe av fôret kan også krystallisere i cellene, og hvis biene ikke får tak i vann ute på grunn av været/temperaturen, kan de dø med fôr i cellene.

Biene kan ha nosema uten bukløp, men dødsårsakene kan være mange. Illustrasjonsfoto.

Sykdommen nosema gjør at ammebiene produserer for lite fôrstoff til yngelen. Den kan dø og bifolket går til grunne. Bukløp er et symptom på nosema, men ikke alltid. Milde vintre kan gjøre at biene «tømmer tarmen ute» uten å etterlate de klassiske avføringstegnene inne i kubene.

Hvis det kommer en lang kuldeperiode mens biene har mye yngel, men få bier, kan mye yngel dø. Det koster utrolig mye ressurser for bifolket.

Hvert år mister birøktere bifolk fordi dronningen er borte eller dør om våren. Dette skjer gjerne i mai.

Varroa

Er alltid en livsforkrotende faktor. Du MÅ sjekke nedfall ved behandling, og sikre at behandlingen er presis også i tid (yngelfritt). Lag dine egne rutiner her.

Ofte er det en kombinasjon av flere faktorer som gir vinterdød.

GENERALSEKRETÆREN HAR ORDET

Camilla Larsen

God norsk sommer alle sammen

Birøkteren for juli håper jeg nytes i flott sommervær, med lave skuldre og bakgrunnsmusikk fra summende bier. Det har vært en annerledes vår - jeg håper tiden fremover også kan brukes til å kose seg litt.

Denne våren har vi i sekretariatet prioritert bedre formidlingen i organisasjonen, blant annet gjennom nyhetsbrev til alle våre medlemmer, bedre kontakt med lokal- og fylkeslag for å etablere nye kommunikasjonskanaler i en tid hvor fysiske møter ikke har vært mulig, samt aktiv oppdatering og utvikling av innholdet på hjemmesiden vår.

Nå er tiden kommet for å spre informasjon ut til alle de som ønsker å lære mer om bier, pollinerende insekter og birøkt.

Vi minnes:

Sverre Prytz
1941 – 2020

Dette er en minnespalte hvor lokal- og fylkeslag kan sende inn navnene på dem som har betydd spesielt mye for norsk birøkt og som har gått bort.

*Bruker vi
din oppskrift
i boken,
forteller vi at
den kommer
fra deg.*

I regi av Sparebankstiftelsen DNB har vi fått penger til å lage en liten introduksjonsbok om bier og birøkt. Målgruppen er folk som ikke har bier, men som er interessert i å vite mer. Vi ønsker å presentere fagstoff på en lettfattelig og interessant måte,

fremme nysgjerrigheten for bier, og skape forståelse for den viktige jobben våre små venner gjør.

Vi har fått med oss Trond Gjessing og Roar Ree Kirkevold som skribenter, men vi trenger også hjelp fra våre medlemmer. Vårt ønske er at nettopp du som leser dette, vil bidra med innhold til boken!

Et av kapitlene vil handle om gode oppskrifter og smak av honning. Derfor håper vi at du vil sende oss dine favoritter. Vi tenker oss:

En klassisk kakeoppskrift, en oppskrift med honning som viktig ingrediens i dressing eller annet. En drikk med honning, en overraskelse med honning, altså helt utradisjonell bruk og en oppskrift på en krem/salve/annet produkt av voks eller andre bieprodukter.

Bruker vi din oppskrift i boken, forteller vi at den kommer fra deg, og du får en flott termokopp fra NB i posten. Får vi mange oppskrifter, altså langt flere enn vi kan få inn i boken, vil vi presentere dem på vår Facebookside med info om at den kommer fra deg. Send ditt bidrag innen første september, og bli medforfatter i boken vår.

Skriv gjerne rett til meg:
camilla.larsen@norbi.no.

*Vennlig hilsen
Camilla Larsen*

Bistyrke, prognoser og idoler

I bifolket er nå bistyrken på sitt beste, vinteren skal forberedes og det nærmer seg tida for oss birøktere å høste fra årets sesong.

Birøktere lager i disse dager prognoser over kilo per kube. Dette er jo det morsomste av alt! Drømme om flytende gull og suksess! Ikke sant? Det gjør i hvert fall jeg.

I første halvdel av juli er det normalt dårlig trekk her. For oss i reinavlsområdet betyr det føring. Ikke fordi vi har tatt ut sommerhonnningen, men fordi det lille biene har funnet er spist opp. Vi fører med øko-sukkerlake – litt og litt for ikke å få honningforfalskning.

August er en herlig måned i bigården. Lite annet som skjer enn trekk på lyng og seinsommerblomster. Vi har også mye av den velsignede geitramsens som trofast byr på nektar, selv etter et regnskyll. Gleden er stor når det mot midten av august er behov for stadig flere skattekasser. Har vi timet bistyrken rett? Erfaringen vår er at sterke

bifolk samler MYE selv med få gode dager, 5 kilo per trekkdag er ikke uvanlig. Bare litt svakere bifolk får betydelig dårligere resultater. Alt handler om bistyrke i rett tid. Jeg synes det er vanskelig å få til. Brunbiene er perfekte her hos oss. Været er lunefullt og brunbiene er ute så snart det er opphold. Jeg vil nevne to av forbildene mine innen birøkt; nemlig Alf og Sigve. Begge har over 60 års erfaring med birøkt hver. De driver enkelt og rasjonelt, instinktivt og gjør ting i rett tid fordi de bare vet hva som må til. De svarer alltid på

telefonen, er genuint interessert i å høre hva jeg mener, har alltid et godt råd og har ingen planer om å slutte med bier. Heldigvis! Slike positive birøktere er kjempeviktige for oss som er nybegynnere i sammenligning.

God sommer og husk å lage prognoser!

Bie og røsslyng. Foto: Hege Vatland Hvidsten.

Derfor slår de veikantene

Det virker brutalt når store maskiner slår ned vegetasjonen langs norske veier. Kantslått foregår to ganger, men de har en plan på arbeidet.

De aller fleste mener noe om kantslått. Flere birøktere raser over at viktige trekkilder forsvinner, insektfolkene er redde for sårbare habitater fordi veikantene ofte er sandholdige, og tilbyr både boplasser og mat til et stort antall insekter hvorav potensielt flere rødlistede. Bøndene vil ha slått alt helt ut til åkeren for å slippe forurensing av ugress inn i det de høster, og mange ønsker en vakker og frisert plen langs veiene.

En ting er sikkert, trafikksikkerhet er et stikkord som alle forstår.

– Høy vegetasjon langs veiene kan ta sikten, og hvis vegetasjonen legger seg ut i, eller mot, veibanen, så vet vi at folk

kjører lenger inn mot midten av veien. Vi har eksempler på at det har skjedd ulykker på grunn av det, sier seksjonsleder Arne Bjørklund i Driftsseksjon Sør i Viken fylke.

Han forteller at de har femårskontrakter med entreprenørene, og når det skjer endringer i hvordan kantslått skal foregå, så må dette oftest vente til nye anbudsrunder.

Artsrike strekninger

– Før hadde Statens vegvesen ansvaret både for riksveiene og fylkesveiene, men nå har fylkeskommunene overtatt alle fylkesveiene, forteller biolog og senioringeniør Grete

I Vestfold slår de i hvert fall bredere enn ett drag i førsteslått.

Sponga i Statens vegvesen. Hun uttaler seg derfor for riksveiene, selv om kravene skal være avstemte også i fylkene.

– Vi har rutiner for å kartlegge spesielt artsrike veikanter, og det skal forskes mer på hvilken effekt kantslått har for de ville insektene, forteller hun, men hun forsikrer at de biologiske hensynene blir tatt.

Førsteslått

– Førsteslått skal være unnagjort før Sankt Hans, og det er den som folk reagerer på, sier Bjørklund. Hver entreprenør har mange kilometer veistrekning som de skal over, og hver vår må de sende inn en plan som fylkeskommunen skal godkjenne.

Bjørklund innrømmer at det er mange kryssende interesser, og derfor krevende å tilfredsstille alle.

– Vi registrere også spesielt artsrike strekninger, disse er tatt inn i nye kontrakter og de skal ikke slås i førsteslått, sier han. I alle kontraktene har de presisert at det kun skal slås i én bredde fra veien og utover. Andreslått i august og september tar de større bredde. Det er nemlig førsteslått som folk reagerer på.

Det finnes også noen unntak fra slåttebredden på forsommeren. Det er i veikryss og der gresset må vekk for å sikre siktelinjene, i bynære strøk hvor folk ønsker «plen» langs veien, mellom vei og gang- og sykkelstien og ut til bøndernes jorder. Det siste er det punktet som gir mest diskusjon.

Uønskede arter

Grete Sponga sier at de slår tidlig fordi de må slå ned uønskede arter før de setter frø og sprer seg ytterligere. Kampen mot lupinene er intens, og det er også et krevende arbeid å holde tromsøpalmer, slirekne og kjempespringfrø i sjakk, for å nevne noen trøbbelarter.

Bjørklund sier de sprøyter med gift i enkelte tilfeller. Det brukes glyfosat feltvis for å knekke de verste fremmede skadelige planteartene. Ellers sprøytes det kun når det oppstår «grønt i grått», altså i områder med belegningsstein etc., og mot fjellskjæringer der det ikke er mulig å slå mekanisk eller manuelt, sier Bjørklund. Han er klar over at det innimellom gjøres feil av entreprenørene, og fylkeskommunen har folk ute som inspisierer, så hvis du oppdager kantslått du mener er uvetting, kan du sende inn bilder, så blir det fulgt opp.

– Vi informerer entreprenørene, og de plikter å lære opp sjåførene sine, men alle kan gjøre feil. Når vi oppdager noe grave-ende, påpeker vi det, og skjer det igjen, får entreprenøren bot, sier Bjørklund.

– Det blir tatt mer og mer hensyn til arts- mangfold og insekter, sier Grete Sponga.

Kantslått om natten har med trafikkbildet og ikke insektenes flytid å gjøre.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Konkurrerer honningbier med de ville biene?

Det må norsk forskning til for å se om honningbier konkurrerer med villbiene hevdes det i nytt faktaark.

Denne diskusjonen foregår over hele verden, og den ulmer i Norge. Nå har Norges Birøkerlag skrevet et faktaark til hjelp for birøktere som diskuterer saken. Mer norsk forskning må til, men vi må være åpne for at det kan være noe konkurranse.

Seniorrådgiver Bjørn Dahle er Norges Birøkerlags ekspert på biehelse. Han hevder klart at det bør mer norsk forskning til om vi skal finne ut hvorvidt honningbiene faktisk konkurrerer med de ville biene. Honningbiene er generalister. Det betyr at de henter nektar og pollen fra et stort antall planter. Dessuten flyr de effektivt i en radius på mer enn én kilometer. Mørk jordhumle, som tar over mer og mer i landskapet og fordriver andre humlearter, er også en generalist.

Flere av våre over 200 ulike arter av villbier er derimot spesialister på én eller noen få plantearter. De flyr i varierende avstand. Enkelte arter ned til et par hundre meter.

Utenlandske forsøk

Dahle mener utenlandske forsøk fort kan være lite verd i Norge hvor kun tre prosent av landarealet er dyrket mark, og hvor det finnes store områder uten særlig menneskelig påvirkning. Ofte refereres et svensk forsøk i Skåne hvor honningbiene beviselig

konkurrerte med humlene. Problemet er at dette forsøket foregikk i et område totalt dominert av industrielt jordbruk med trekk på oljevekster, men lite annet.

Mat og reirplass

Ved at honningbiene bor i bikuber, er det maten og ikke reirplassene som de konkurrerer med villbiene om.

Om villbiene i hovedsak begrenses av tilgang på mat eller av tilgang på reirplasser vil nok variere mellom arter. Det er arter som i hovedsak begrenses av tilgang på blomsterressurser som potensielt kan påvirkes negativt av honningbieenes forbruk av nektar og pollen, sier Dahle

Norsk forskning

– Vi lever i honningbiens absolutte ytterkant for utbredelse, og det er trolig reelt sett få steder hvor de kan leve uten birøkternes innsats, sier Dahle. Derfor er norske forsøk så viktig.

– Men, det er en bakside her, advarer han. Hvis vi får norske forsøk som viser at det i enkelte tilfeller faktisk er en konkurranse mellom honningbier og ville bier, så må vi også ta konsekvensen av det slik ByBi har gjort i Oslo hvor det Bymiljøetaten har opprettet sårbarhetssoner hvor man ønsker å begrense antall bifolk.

Norges Birøkterlag har søkt om forskningsmidler sammen med bl.a. Norsk institutt for naturforskning, NINA, men fått avslag.

– Vi skal bli med på en søknad til Forskningsrådet, for dette er viktig, sier han, men legger til at Norges Birøkterlag ikke kan være hovedsøker, fordi vi oppfattes som å ha en særinteresse av funnene. En søknad krever mer enn én måneds fullt arbeid.

Dahle vil ha et forsøk i Oslo der det er mange villbiearter og mye betong. Så vil han ha et tilsvarende forsøk ved Nesbyen i Hallingdal hvor forholdene naturligvis er helt annerledes. Bare ett av stedene holder ikke. Til det er de for forskjellige.

Smitteoverføring

Det er en mulighet for at honningbier har med seg smitte som kan overføres til ville bier. Dahle referer til utenlandske forsøk som har vist at selve smitten overføres i blomstene, og den kan gå begge veier. Det betyr at villbiene, inkludert humlene, også kan smitte honningbiene. For eksempel er det funnet både *nosema cerana* og *nosema apis* på humler. Flere av sykdommene er ikke artsspesifikke.

Andre faktorer

De ville biene sliter i naturen, det er et faktum mange steder også i Norge. Men birøkterne er ambassadører også for de ville biene. De kan mye biologi og de har felles interesse av å sørge for en riktblomstrende flora.

Industrielt landbruk ved sin arealutnyttelse, gjødsling, sprøyting og dyrking av monokulturer er viktige begrensende faktorer.

Likeledes spiller infrastruktur som veier, flyplasser, næringsarealer, boligområder og generelt tap av biologisk mangfold direkte inn på villbiens overlevelsesmuligheter.

Birøkterne har i all tid hevdet at disse faktorene betyr mye mer for antallet ville bier enn hvor mange bifolk som finnes i et område.

– Så skal vi til slutt huske på at villbiene faktisk har det vanskelig både i Norge og i verden. Samtidig er det økt interesse for birøkt, og folk hører så mange historier og påstander at det er naturlig at de blir bekymret og vil bry seg, sier Bjørn Dahle.

– Men birøkterne skal også vite at selv med flere birøktere, så er det fortsatt ikke mer enn ca 50 000 bifolk her til lands. Vi skal ikke lenger enn noen tiår tilbake for det var 80 000 av dem her.

Så det er ikke riktig å si at «det flømmer over av honningbier her».

Faktaarket om dette finner du på www.norbi.no

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Voksmøll, et stort problem

Voksrester som henger fast til spinn på siden av en pakkvegg som er i ferd med å fjernes fra kubene. Bull ser slikt spinn ofte. En påminnelse om at møllen kan oppholde seg i kubene i perioder der vi tror den ikke er aktiv. Foto: Morten Bull.

Voksmøll lever av utbygde vokstavler og kan ødelegge et tavlelager fullstendig. Det er derfor viktig å unngå å legge forholdene til rette for dette insektet slik at det kommer inn i kasselageret.

Voksmøllen opererer også i bikubene og er årsaken til at det noen ganger begynner å fly i slyngerommet der varmen er høy og tavler har vært lagret noen uker.

Da har voksmøllen lagt egg i tavlene uten at biene har fjernet dem. Når tavlene havner på slyngerommet, klekkes eggene og utvikler seg til voksen voksmøll i løpet av noen dager.

Alt utstyr kan være smittekilde

Selv om vinteren, kan det være voksmøll sammen med biene i kubene, og følger vi ikke med, vil vi få dem inn på tavlelageret. Bildet viser spinn mellom pakkveggen og kasseveggen. Settes denne pakkveggen i ei tomkasse sammen med kasser fylt med tavler. Ja, da er det bare spørsmål om tid før du får problemer.

Pass på parekassetene

Hvor oppbevarer du parekassetene om høsten? Sett aldri brukte parekassetter med

voksbygg inn på tavlelageret ditt. Voksmøllen flytter gjerne inn i slike tomme kassetter om høsten for å legge egg i tavlerestene. Selv om kassene er tettet og har fått eddiksyrebehandling, er voksmøllen i parekassetene ofte årsaken til oppblomstringen av voksmøll i tavlelageret.

Mottiltak

Ikke oppbevar parekassetter, pakkvegger og kasser i samme rom/bygning. Det kan gå bra, men kan også skape kjempeproblemer. Har du en gammel fryseboks ledig, sett parekassetter og pakkvegger i fryseren en periode før de lagres på eget sted. Slik dreper du både egg, larver og voksen møll om det finnes der. Undervurder aldri voksmøllen!

Den overlever lett ti minusgrader om vinteren, og er en av de største skadegjørerne en birøkter kan ha.

Skrevet av Morten Bull og hentet fra hans Facebookgruppe: Norsk Hobbybirøkt.

Vår mann i krigen

Ole Auten er pensjonert orlogskaptein og har vært sjef for Forsvarets hundeskole. Hva skal han bidra med i birøtterlaget?

Ole Auten bor på Nannestad, med kone, to fosterbarn og en drøss engelske springer spaniels/spanieler og labradorhunder. Hunder har vært en rød tråd i Oles liv. Nå er han pensjonert fra Forsvaret, men mannen med glimtet i øynene og den lune og treffende kommentaren, har fått jobb i Norges Birøtterlag fra 1. mai.

Få ting gjort

Opgavene hans skal være å gjøre det lettere for deg som medlem å utnytte de fordelene som organisasjonen tilbyr. Det er Ole Auten som skal få skikk på medlemsregisteret etter at leverandøren gikk konkurs, og alt måtte gjøres på nytt. Det er han, med god hjelp fra resten av sekretariatet, som har fått 800 birøttere gjennom den offentlige sertifiseringen slik at du kan flytte, selge og egensertifisere biene dine. Her er det mange nye regler, blant annet at du selv må registrere deg hos Mattilsynet, og passe på å gjenta det hvert andre år. En ordning som er like artig som å få bilen på EU-kontroll, men den må gjøres.

Pedagogikk

Ole forklarer forskjellen på «Min side» og

«medlemssider». Min side er der du logger deg inn med det medlemsnummeret som står sammen med navnet ditt bak på dette bladet, og som handler om det forholdet du

har til organisasjonen.

Medlemssidene er der du får eksklusiv informasjon og tjenester som medlem. Også her må du logge deg inn. Fremover vil også Birøtterlaget skille tydeligere på hvem som er medlemmer (og betaler) og ikke.

Ole Auten har hatt ansvaret for mange kurs, møter og tilstelninger i Forsvaret, og han vil være den som gjør slike ting også for oss birøttere.

Han har stor erfaring i å holde tak i tråder og få ting gjort i praksis.

– Jeg oppfordrer folk til å si ifra, sier han. Ikke bare om hva du synes er galt, men også hva du ønsker deg av oss, sier Auten. Akkurat nå arbeider han også med å lage tre nye kurs i birøkt. Det er et introduksjonskurs, og nybegynnerkurs del en og to.

Ole Auten jobber for Norges Birøtterlag.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Avdekket ønske om mer struktur og kunnskap

En ny masteroppgave viste at epledyrkerne i Telemark vet lite om bier, og birøkterne vet for lite om fruktdyrking. Pollineringsoppdragene er ofte tilfeldige og uten felles struktur. Kanskje er dette arbeidet et «spark bak» til at man får litt orden på en viktig del av birøkten, nemlig pollineringsoppdragene.

Birgitte B. Western leverte sin masteroppgave om pollinering av epler i Telemark som en avslutning på sine studier i agroøkologi ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Kanskje er hennes arbeid en vekker for både birøktbransjen og for miljøet av fruktdyrkere, for hvis det hun fant i sine intervjuer med både birøktere

og fruktdyrkere er representativt, så finnes det mye velvilje og gode ønsker, mens det mangler struktur, retningslinjer og ikke minst kunnskap. Millionprosjektet «PolliVest» fant ut flere ting i sitt arbeid på Vestlandet, men selv om birøkterne i Telemark vet at det er noe som heter «PolliVest», har ikke denne kunnskapen blitt delt. Epledyrkerne

ekspanderer, og de fleste ser verdien av å ha tilstrekkelig med pollinerende insekter.

Mangler struktur

Western forteller at pollineringen fremdeles foregår ved at birøktere og epledyrkere kjenner hverandre og inngår mer eller mindre tilfeldige avtaler om å flytte bifolk inn i frukthagene. Det spennende er at begge parter innser at det er et behov for honningbier, og jo større frukthagene er, jo mer bevisste er fruktdyrkerne på at det må innleie til. Men ingen opplever at de har noen standard avtaleutkast å gå etter. Flere epledyrkere hevder også at det finnes nok pollinatorer i området. Enten ved at nabo-dyrkerne har leid inn bifolk, eller at det er tilstrekkelig med ville pollinatorer.

Manger kunnskap

Gjennomgående mener epledyrkene at

*Vi må profesjonalisere pollineringsbirøkten.
Det er vilje til å strukturere og betale.
Illustrasjonsfoto.*

birøkterne kan mer om pollinering ved hjelp av honningbier enn dem selv. Men de ønsker å vite mer både om hva honningbiene faktisk gjør, hvor mange bifolk som behøves og hvordan effekten kan forventes å bli.

Birøkterne på sin side vet jo mye om biene sine, men behøver mer kunnskap om generelle problemstillinger og grunnprinsipper innen pollinering av epler.

– Flere birøktere foreller i intervjuene mine at de er enige i oppfatningen til epledyrkene som forteller om økte og jevnere avlinger etter at de introduserte honningbier i sine eplefelt. Flere dyrkere mener honningbiene også er viktige for å oppnå ønsket kvalitet. Samtidig er det mer behov for kunnskap om pollineringsbirøkt blant birøkterne, og konkret om hva bienes bidrag i eplehagene virkelig er under ulike vær- og dyrkningsforhold, også med tanke på hvordan det kan påvirke behovet for tynning av epletrærne, sier Birgitte B. Western.

Mangler en arena

Begge parter ønsker også en felles arena hvor de kan møtes for å dele erfaring, og for å lære av hverandre. Masteroppgaven avdekket med andre ord at det er stor vilje til å sette bienes pollineringsarbeid inn i en mer strukturert ramme, og å få til en høyere profesjonalitet i pollineringsarbeidet.

– I den grad jeg skal gi birøkterne et råd, så må det bli å opprette et egnet fora, og å starte dialogarbeidet med de yngre epledyrkene som ikke har så lang personlig tradisjon, og som ofte driver større og mer intensivt, sier hun.

Utfra dette perspektivet kan masteroppgaven hennes klart bidra til et løft for norsk pollineringsbirøkt.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Skogbrannfare i sommer

Allerede nå i slutten av juni er det knusktørt i skogene flere steder. Sørg for brannslukkingsutstyr i bilen.

For de som enda driver med røykpuster, er det viktig å være klar over skogbrannfaren når det er skikkelig sommertørt. Pass spesielt på opptenning, og hvor du setter fra deg røykpusteren. Husk at det fort kommer gnister ut av tuten, og sjekk at røykpusteren ikke velter slik at lokket åpner seg.

Brannslukker

Alle skogbranner er bitte små før de eventuelt blir kjempestore. Ha derfor et brannslukkingsapparat i bilen, og sørg for at det fungerer og ikke «er på rødt». Tenk igjennom hva du ville gjort hvis det tok fyr der du holder på. Lag din egen

tanke-brannøvelse. Hva trenger du av utstyr, hvor ringer du, og hvordan forklarer du hvor bigården din er? Vet 110-sentralen hvor «tømmerlegga» eller «snuplassen» er, og har du mobildekning?

Organisering

Er du en sentral person i lokallaget, kan du kanskje snakke med det kommunale brannvesenet og høre med dem om du kan opprette en telefonliste, hvor du er kontakt-

person. Slik kan de sende deg en melding hvis det er brannfare på et medlems bigård. Du kan da sende beskjeden videre, og kanskje hjelpe til med å redde noens bifolk.

Trener hunder til å finne lukket yngelrâte

Richelle Doerner-Corson er bonde, birøkter og hundetrener på New Zealand. Hun er også frontfigur i å trene opp hunder til å avdekke om bifolk er smittet av den farlige biesykdommen American foulbrood, eller lukket yngelrâte som det heter i Norge. Hun har hatt oppdrag over store deler av New Zealand, og har nå begynt å ta noe betalt for oppdragene.

– Vi er ute etter de litt energiske hundene. De som kan jage en tennisball hele dagen

og som lager bråk på grillfestene, forteller hun til nettstedet Apiarist's Advocate. I følge henne kan hundene oppdage yngelråten måneder eller til og med år før bifolket viser symptomer. Ofte anbefaler hun at birøkteren og hunden sammen gjør jobben, men i motsetning til hunder som leter etter for eksempel narkotika på flyplasser, må yngelrâte-hundene skånes for bistikk. Derfor utføres oppdragene om natten. Hun hevder at de aller fleste hunderaser kan trenes til disse oppdragene.

BIRØKTER

KONFERANSE

Vi har gleden av at **Ragna Ribe Jørgensen** kommet til å fortelle om tilpasset yngelrom, en driftsform med mange fordeler!

Og ... **Alexander du Rietz** kommer. Her får du høre mer om honningfabrikken hans og «Honey is Money»

Som om dette ikke er nok: **Kjell Thorsen** lærer bort regnskapstekniske ting.

Så, da er det bare å melde seg på. Bruk linken:
www.deltager.no/vossamotet_2020

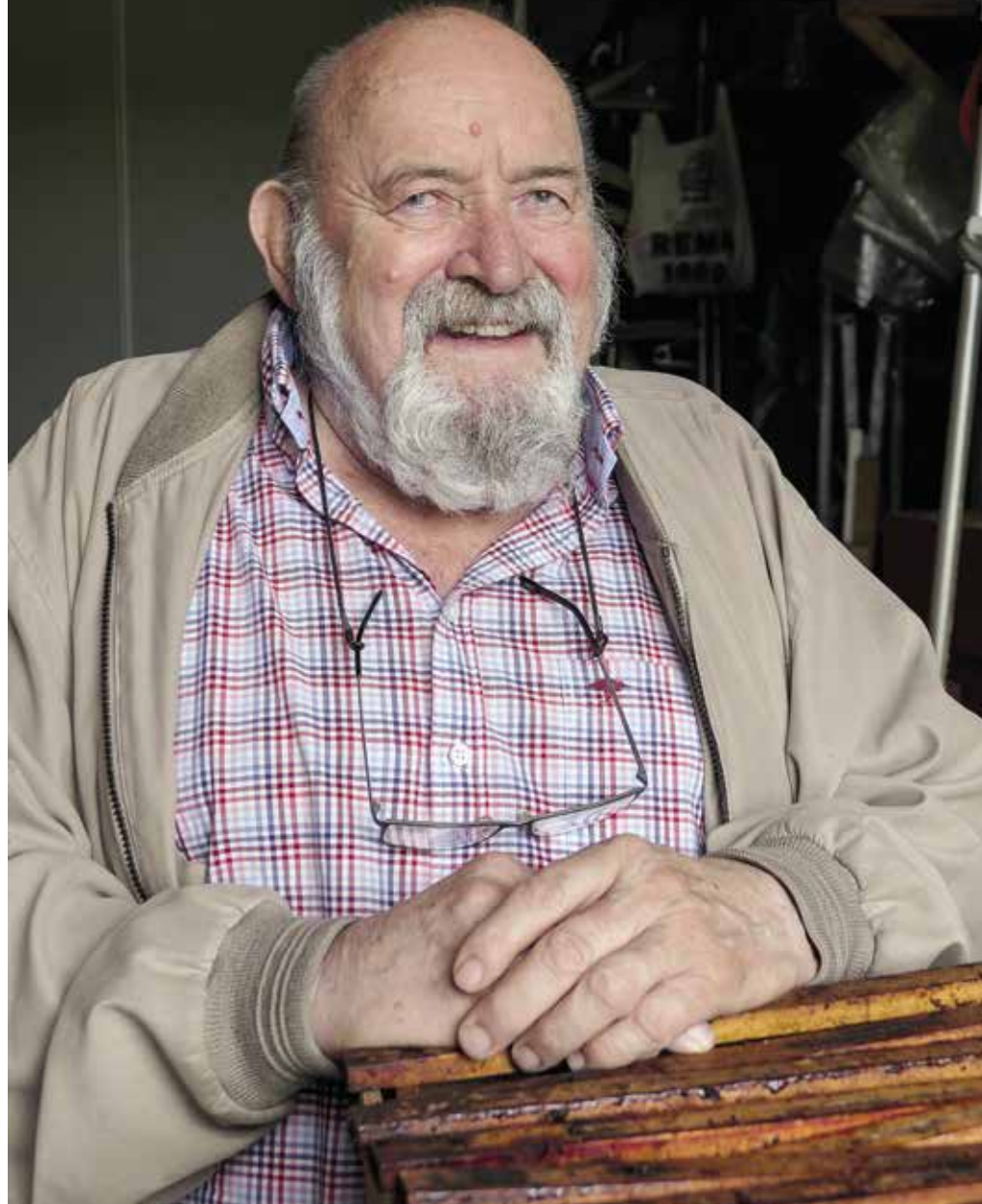

30. oktober – 1. november 2020

På Park Hotell VOSS

<https://www.facebook.com/groups/vossa>

Med syn for bier

Hvordan tenker en birøkter som alltid har vært klarsynt nok til å se fremover, når synet svikter og han må selge alt og slutte med bier?

Vi skal ikke kaste bort tiden med utenom-snakk. Det er nok av viktige temaer å gripe fatt i når vi snakker om bier med geologen Sigurd Huseby. Mannen med skjegget som kjøpte sin første bærbare PC i 1983, og som alltid skrev referater elektronisk i møtene mens de andre slet med å forstå telefaksen.

– Mange begynner med bier fordi de hadde en bestefar eller onkel som drev birøkt. Svært sjelden var det far, for da måtte de jobbe så mye med biene at de ble immune. Ikke mot stikkene, men mot birøkten i seg selv. Sigurd ser på deg for å se reaksjonen din.

Synet

Selv om han fortsatt er klarsynt nok i sine uttalelser, har en familiearvet øyesykdom nå satt en stopper for birøkten. Han bruker tekniske løsninger for å kunne skrive epost og løse kryssord, men det er et tidsspørsmål før lydbøkene han er så glad i, må ta over enda mer.

I tillegg tåler ikke ryggen flere tunge løft. Det begynte med nattlig lyngvandring til Sokna. Han så en rev i veien, og høyre hjulsett kom utenfor asfalten. Hele bielasset endte i småskogen, med en solid brist i ryggen, men uten stikk. Birøktvenn Bernt Lund kom rett bak. Det ble redningen.

– Det er alltid godt å være to, sier Sigurd. Både til løfting, men også til prat, diskusjoner og å stille bier uten å si noe fordi begge vet eksakt hva de skal gjøre.

Nødvendig utvikling

Bernt har overtatt biene og det meste av dronningavlsutstyret. Resten ønsker Sigurd å selge. Og det er temmelig mye, fra moderne kasser og driftsutstyr, til kuriøst «museumsmodent» utstyr som endte hos Sigurd da «alle» med under fem bifolk sluttet da varroaen kom for snart 30 år siden.

– Jeg er oppvokst under krigen, da var det greit å ha noe å bytte med, så jeg kan ikke kaste noe. Vi mennesker har så dårlig

hukommelse, sier han. Birøkterne skal alltid finne opp alt selv, selv om «kruttet» for lengst er tatt i bruk et annet sted. Han lurer på om Norges Birøkterlag er tilstrekkelig opptatt av å hente hjem nyttig forskning, gode driftsteknikker og egnet utstyr fra utlandet, og forsøke det under norske forhold. Deling av relevant kunnskap er en forutsetning for fremskritt, hevder han.

– I Norge er vi så heldige at standardiseringen via Rasjonellkuben ga enorme driftsfordeler, men vi må ikke glemme å at det er nødvendig å drive et kontinuerlig utviklingsarbeid på både bier, materiell og marked.

– Utvikling er en evig prosess, ikke noe man blir ferdig med, sier mannen som trolig har landets største samling av rammetyper. Alle ble testet uten å revolusjonere birøkten. Men altså; prøver man ikke, så kommer man ikke videre.

Han har reist verden rundt for å lære mer om hva andre gjør med biene.

– Hvem hjelper Honningcentralen med å finne nytt birøktutstyr for det norske markedet, spør han med en anelse undertone. «Samme tralten» er ikke noe Sigurd slår seg til ro med.

Historie

Sigurd peker igjen på menneskets korte hukommelse. Når det gjelder klima, minner han om at det for noen få tusen år siden var omtrent fire grader varmere, og hele Hardangervidda var skogbevokst. Det mest spennende vi kan lære av honningbiene er dens utvikling som samfunnsdannende populasjon. Vi mennesker, homo sapiens, har vært på jorden i rundt 300 000 år, mens honningbien har utviklet sin bærekraftige overlevelse parallelt med floraen i over 100 millioner år.

– Husker vi for eksempel nok på at det tar 40 dager fra egg til trekkbie, spør han. Når bringebærtrekktet begynner ca. 10. juni,

slik det gjør her, betyr det at de biene som skal fylle kassene med nektar må være født før første mai. Dette er basiskunnskap som Sigurd mener birøkterkollega Per Ove Røkholt har tydeliggjort i alle år, men som vi ikke tenker nok på.

Selv om plastkassene som selges i dag, har blitt mye bedre enn før, synes Sigurd vi bør huske at de gamle trekassene tåler praktisk talt alt, og de varer i generasjoner.

Temaene er mange, men Sigurd holder fokus.

Ny teknologi kommer

– Trolig står vi overfor mye nytt innen birøkten. Det vil for eksempel være nyttig å få opp bistyrken til tidlige trekk. Jeg har tenkt ut et mulig opplegg, og er egentlig litt irritert for at jeg nå ikke får gjort noe med det, sier han.

Sigurd har PC i slyngerommet, og har fått utviklet et komplett veiesystem som gjør det mulig å drive leieslynging for flere birøktere – så vel som å måle honningutbyttet på det enkelte bifolk. Slike systemer mener Sigurd burde inngå mer aktivt i avlsarbeidet.

Han følger Norges Birøkterlags avlsopplegg, men savner at det tas hensyn til bifolkenes utrensningssevne slik buckfastavlerne gjør.

– Vi måler både sverming og honningmengde, men det er egentlig smør på flesk, for sverming gir automatisk lite honning, sier han.

Landets fineste

Driftsbygningen til Sigurd er nøye gjennomtenkt. Her finnes et komplett opplegg for slynging/prosessering av honning, selvsagt, men også for voksbehandling og fryselaagring av inntil 100 kasser. Selve bygninger er i

tre etasjer med vareheis imellom. Logistikk er absolutt nødvendig, hevder mannen som på det meste drev 120 bifolk ved siden av lederjobb i Kartverket.

– Inntil 20 bifolk kan du røkte bare som helgearbeid, men skal du øke utover det, tror jeg det lønner seg å redusere annet arbeid.

Han smiler litt av nyrekrutteringen som foregår nå.

– Slikt går i bølger, og svakheten ligger i at alle tror at honningprisen automatisk forblir høy, og at de redder verden ved å henge opp et par insekthoteller. Fordelen er at det kommer mange birøktere med svært spennende kompetanse fra andre yrker.

– Birøkt er en livsstil. Jeg har hørt mange si at de har sluttet med bier, men det står som oftest et par kuber igjen bak huset, smiler han.

– Jeg hadde aldri trodd at jeg skulle finne en så altoppslukende hobby. Jeg skulle ønske meg et seminar med et forum av folk med ulik bakgrunn som kunne belyse ulike sider av birøkten. Vi må videre, og da må vi aldri slutte å reise, forske, teste og «ta i bruk», sier mannen som innrømmer å være en skippertaksmann. Hvert femte år må han lære seg noe nytt.

Det skal han fortsette med, selv om han nå vil selge alt birøktutstyret og helst leie ut driftsbygningen til noen som trenger en god start i næringsrettet birøkt, og som vil videre.

Selv om birøkten ble en viktig del av livet, gir Sigurd Huseby seg altså helt.

Øynene skranter, men blikket for honningbienes fremtid er like skarpt.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Når du trenger dronninger:
www.biedronninger.no eller 95 00 37 32

Mattilsynet

I overkant av 800 birøktere har i disse dager fått oversendt sitt sertifiseringsbevis etter gjennomført kurs og eksamen.

Da er grunnlaget på plass for å gjøre resten av jobben, nemlig å melde i fra til Mattilsynet. Dette gjøres enklest på nett, ved å:

- Logge inn på www.mattilsynet.no, Skriv «birøkt» i søkefeltet og trykk på Skjema: «registrer/oppdater birøkt». Logg inn på samme måte som på Altinn.
- Logg inn via ID-porten, med innloggingsmetoden du ønsker
- Da dukker dette bildet opp: Trykk på «Bigård» og følg stegene 1- 3.
- Steg 1 av 3: Er du sertifisert birøkter og har gjennomført undersøkelsene i henhold til forskrift om birøkt, registrerer du datoen i «sertifisert fra» boksen. «Sertifisert til» boksen endrer seg da automatisk to år frem i tid. Dersom du ikke gjennomfører ny undersøkelse og registrerer tidspunkt for dette innen to år, vil «type bigård» endres til ikke-sertifisert bigård automatisk.

- Mattilsynet har ikke et eget skjema hvor du krysser av for de undersøkelsene du har gjort. Dette må du selv ha kontroll på, i ditt eget internkontrollsystem.
- Dersom du ikke er sertifisert birøkter, og ønsker å selge eller flytte biene dine: Velg Bigård sertifisert av Mattilsynet. Lenger ned på siden registrerer du hva slags slyngerom du har (felles eller eget)
- Steg 2 av 3: Her kan du se hvilke bigårdsplasser du er registrert med. Dersom du skal legge ned en bigårdsplass, setter du dato for nedleggelse i «dato til» feltet. Bigårdsplassen vil da ikke lenger være aktiv, men kommer frem hvis du haker av i boksen for «vis utgåtte». Husk at nedlagte bigårdsplasser skal meldes innen 30 dager etter nedleggelse.
- Lenger ned på siden kan du registrere nye bigårdsplasser ved å trykke på «legg til ny bigårdsplass». Husk at nye bigårdsplasser skal meldes Mattilsynet senest dagen før den opprettes
- Steg 3 av 3: Trykk på «send inn» for at Mattilsynet skal motta din oppdaterte informasjon.

De er her: [Forside](#) / [Søk](#) / [Registrer / oppdater birøkt](#)

Registrer / oppdater birøkt

Publisert 20.06.2019 Sist endret 04.11.2020

Dette skjemaet kan benyttes av birøktere når de skal:

- registrere nye bigårdsplasser hos Mattilsynet.
- oppdatere eller rette opplysninger om bigårdsplasser de tidligere har registrert hos Mattilsynet.
- melde fra til Mattilsynet om at de har lagt ned bigårdsplassen.
- søke Mattilsynet om å sertifisere bigården for å kunne flytte bier eller bruke biemateriell derfra.
- undersøke Mattilsynet om slyngerom de bruker.

Om Mattilsynets skjematjenester

Første gang du bruker skjematjenestene anbefaler vi at du leser vår brukerveiledning

Du MÅ selv huske å sertifisere bigårdene dine hvert andre år.

Ingen andre husker på dette for deg, og dersom du ikke gjennomfører ny undersøkelse og registrerer tidspunkt for dette innen to år, vil «type bigård» endres til ikke-sertifisert bigård automatisk.

Du kan i alt egensertifisere dine bigårder fem ganger, altså i ti år, før du må avlegge ny eksamen.

AV OLE AUTEN, ORGANISASJONSMEDARBEIDER

God overvintring 2019-2020

Svært mange birøktere svarer på vår undersøkelse om vintertap av bifolk. I gjennomsnitt døde 7,4 prosent av bifolkene, svært bra i forhold til våre naboland.

Den årlige spørreundersøkelsen om vintertap av bifolk ble avsluttet 1. juni. Totalt 779 birøktere besvarte alle de obligatoriske spørsmålene i undersøkelsen. Dette gir oss en svarprosent på over 18 blant våre medlemmer, noe som er svært bra sammenlignet de andre landene som deltar i undersøkelsen. En stor takk til deg som har bidratt med informasjon fra din birøkt!

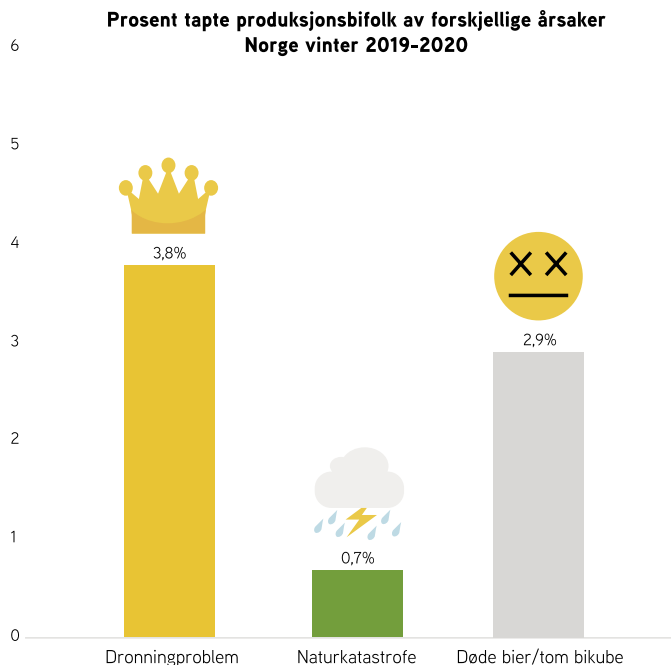
Svært lave vintertap

Totalt innvintret de 779 birøkterne som svarte 11 902 produksjonsbifolk høsten 2019. Våren 2020 var antall bifolk redusert med 7,4% (95% CI: 6,7-8,2; Figur 1). I dette tapet inngår bifolk som har dødd i løpet av vinteren (2,9%; med viderefordeling på Figur 2), de som hadde problemer med dronninga (3,8%, dronemor eller tapt dronning) og de 0,7% som gikk tapt på grunn av «naturkatastrofer» (kvelning av snø, mus, osv.).

Tapet av avleggere som ble innvintret høsten 2019 var noe høyere. Her gikk 11,4% tapt i løpet av vinteren. Hvis utvalget er representativt for landets birøktere, var 25,3% av bifolkene som ble innvintret høsten 2019 avleggere. Med tapsratene på avleggere og produksjonsbifolk medfører dette at 8,4% av bifolkene gikk tapt i vinter.

Noen av våre naboland har ikke rapportert på deres

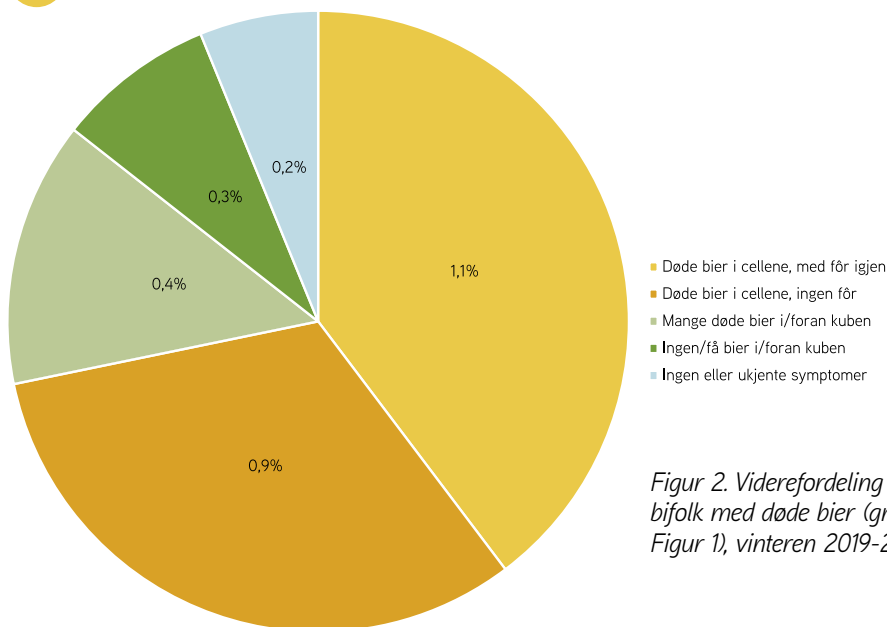
vintertapsundersøkelse enda (Sverige, Finland), mens på andre har vi allerede data. I Danmark var imidlertid vintertapene svært høye i vinter hvor 22,3% av produksjonsbifolkene gikk tapt. Også Latvia hadde høyere vintertap (14,3%) enn i Norge. Hvorfor tapene er 3 ganger høyere i Danmark enn i Norge er det ikke så lett å gi et godt svar på. Trolig gir en lengre yngelsesong og en større tetthet av bigårder og bifolk i Danmark bedre vilkår for varroamiddens, og lettere spredning av andre bisykdommer. Eksempelvis er forekomsten av lukket yngelrute langt høyere i Danmark enn i Norge, noe som trolig skyldes den tøffe bekjempelsen av åpen- og lukket yngelrute i Norge.

Figur 1. Tap av bifolk vinteren 2019-2020 i Norge.

Tapte produksjonsbifolk med døde bier - Norge vinter 2019-2020

Figur 2. Viderefordeling av tap av bifolk med døde bier (grå kolonne på Figur 1), vinteren 2019-2020 i Norge.

Svake bifolk

I tillegg til de tapte bifolkene oppga birøkterne som fullførte undersøkelsen at 11,9% av bifolkene som overlevde var svake. Blant birøkterne som oppga antall produksjonsbifolk våren 2019 og våren 2020 var antallet bifolk i gjennomsnitt omtrent det samme.

Geografiske forskjeller

Selv om vintertapene var moderate for de fleste birøkterne hadde en liten andel av birøkterne store tap. Hele 56,7% av birøkterne mistet ikke produksjonsbifolk vinteren 2019-2020. Selv blant birøkterne som innvintret mer enn 5 produksjonsbifolk høsten 2019 oppga 37,4% at de ikke mistet et eneste bifolk i løpet av vinteren. I det samme utvalget oppga 6,8% av birøkterne at det tapte mer enn 25% av bifolkene.

Varroa

Vi spurte om birøkterne hadde observert bier med forkrøplede vinger i løpet av sesongen. Forkrøplede vinger er et symptom på Deformert Vingevirus (DWV) som

er sterkt assosiert med varroa og således et tegn på at bifolket har så mye varroa at det kan forventes å gi redusert overlevelse av enkeltbier og hele bifolket. Andelen bifolk som var døde hos de som svarte at de hadde observert dette i en begrenset utstrekning var 2,6% mens den var 2,9% hos de som ikke hadde observert dette symptomet. Hvorvidt forskjellen er statistisk signifikant når man tar hensyn til flere variabler, blir undersøkt når vi gjør en grundigere analyse av vintertapsdataene som er samlet inn i Norge de seinere årene.

Vinterfôring

Birøkterne som svarte på hvor mange kilo sukker de ga bifolkene ved innføring, ga i gjennomsnitt 15,2 kg sukker/bifolk. Andelen av bifolkene som døde om vinteren var 3,3% hos de som ga mindre sukker enn gjennomsnittet, og kanskje noe lavere hos de som ga mer sukker enn gjennomsnittet (2,7%).

LUIS CADAHÍA-LORENZO,
FORSKER/PROSJEKTLEDER OG
BJØRN DAHLE, SENIORRÅDGIVER

Nytt funn av åpen yngelrâte

For andre gang har biene til Kurt Birkeland i Arendal testet positivt på bakteriesykdommen åpen yngelrâte. Siden 2010 har de pålagte saneringene i Norge kostet rundt 100 millioner kroner og mye lidelse. Er det riktig å fortsette destrueringen, når vi er det eneste landet i verden som til nå har valgt den strategien?

Kurt Birkeland produserer honning, dronninger og avleggere og han lager og selger utstyr og holder kurs. Selv om den andre prøven som Birkeland sendte inn var negativ, altså uten spor av bakteriens DNA, kan Mattilsynet kreve umiddelbar og komplett destruering. De henviser til lovverket.

Fjerne sykdommen

Birkeland har innhentet mye informasjon om åpen yngelrâte og han er svært skeptisk til at Mattilsynet fortsetter å destruere bier, spesielt når biene ikke viser noen synlige tegn på sykdom.

På et nettmøte på forsommeren, oppsummerte professor ved Norges veterinærhøgskole, Henning Sørum det

som har skjedd siden man påviste kliniske symptomer, altså at man så at bifolkene var syke, i Aust-Agder i 2010. Siden det har over 4 000 bifolk blir drept, og alt av utstyret destruert.

Som eneste i verden har Sørum og hans folk tatt i bruk en realtime PCR-metode for å finne bakteriens DNA opptil flere år før bifolket viser sykdomssymptomer. Strategien har hele tiden vært å fjerne enhver rest av disse bakteriene. Siden sykdommen er klassifisert som en B-sykdom, skal destruksjon finne sted, og det offentlige erstatte direkte tap. Det offentliges regning er på nær 50 millioner kroner, og birøkternæringen har betalt med honningtap og annet som er priset til ca. samme antall millioner. I tillegg

Det er en stor belastning å måtte drepe biene sine. Illustrasjonsfoto.

til en betydelig menneskelig belastning, selvsagt.

– Båndleggingen av snekkerverkstedet og salgskontorene for nytt utstyr er senere opphevet etter ny prøvetaking. Det er også tatt kontrollprøver av bigårdene. Disse var negative, men båndleggingen av birøkten er opprettholdt. Jeg tar båndleggingen til etterretning, men vil påpeke at analysene som er gjort ikke med sikkerhet kan påvise sykdom, skriver Birkeland på sine nettsider, kube.no.

Ny strategi?

Birkeland er tvilende til om Mattilsynet har lovhjemmel for å kreve destruksjon bare på grunnlag av en PCR-test. Han stiller også spørsmål ved om det er en riktig strategi.

– Verden over regnes sykdommen som et lite problem og kun i alvorlige tilfeller destruerer man enkeltbifolk ved symptomer, sier han.

– Vi vet nå med stor sannsynlighet at bakterien som gir åpen yngelrâte ikke finnes normalt i biepopulasjonen i Norge fordi voksnedfall fra ulike steder i landet er kontrollert med den svært sensitive metoden som nyttes i Norge. I mange andre land finnes disse bakteriene utbredt i biepopulasjonene og kan forårsake åpen yngelrâte. Ofte med få eller ingen symptomer fra bifolkene. Det finnes unntak for eksempel i Sveits som har bakterier som kan gi alvorlig sykdom i tillegg til bakterier som gir svak eller ingen sykdom, sier Sørum.

Norges Birøkterlags seniorrådgiver i biehelse, Bjørn Dahle sier at myndighetene hører på næringen, og at det er nødvendig at et flertall av berørte birøktere støtter strategien om å forsøke å fjerne sykdommen ved total destruksjon.

← Vi står ved et veiskille, hvor vi nesten har utryddet smitten som kan gi åpen yngelrâte, men vi kan likevel be om å få den nedklassifisert til en C-sykdom. Da bekjemper vi den som vi gjør med nosema og varroa, med da blir det ingen erstatning og Agder må regne med å bli hermetisk lukket for all vandring, sa han.

Både birøkterlaget og veterinærhøgskolen ønsker å holde liv i de bifolkene til Birkeland hvor det ble påvist bakteriens DNA, lenge nok til at de får forsket mer på sykdommen.

– Skal vi lære mer om bakterien for å ta gode valg for fremtiden, har vi en gyllen anledning nå. På grunn av tidligere arbeid som er lagt ned i bekjempelsesprogrammet, hvor bifolkene tas ut på bærerstatus (ved funn av DNA) og ikke sykdomstegn, er smittespredningen nå lav mellom ulike bigårder. Forutsetningen for forskning må være at vi kan eliminere faren for spredning, og at dette kontrolleres gjennom hele forsøket, sier generalsekretær Camilla Larsen.

Sørum beskriver prosessen slik: – Forekomsten av smitte i det tidligere utbruddsområdet i Agder de siste fem-seks årene vært svært lav. Kun en til tre bigårder er funnet med smitte hvert år. Alle er bigårder som tidligere har sanert. Etter det vi finner fra analysearbeidet har trolig smitten hengt igjen i lokaler og annet utstyr på tross av godt utført saneringsarbeid. Forutsetningen for å vente med sanering er at vi blant annet kan studere hvor raskt sykdommen utvikler seg i et bifolk med svak smitte, og at vi dermed kan få isolert bakteriestammen for første gang på ti år. Blant annet for å kunne sjekke hvor virulent (aggressiv) bakterien er nå i forhold til i starten av utbruddet.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Det du trenger til din birøkt!

www.ktd.no eller 91 71 71 56

Fra råvare til merkevare

Vegard Mømb i Rendalen ville gjøre noe mer ut av honningen sin. Han ville ha flere bifolk, men gjerne beholde litt fritid. Resultatet ble et samarbeid med Rørosmat.

Vegard Mømb er utdannet i landbruk og er lærer på ungdomsskolen i Stor-Elvdal. Han kjøpte familiegården i Østagrenda i Øvre Rendal. Her bor han med kona og deres tre sønner.

Jeg kan såpass med kalkyle at jeg fort fant ut at ku eller sau ikke ville lønne seg her, sier han. I 2004 gikk han på nybegynnerkurs i

birøkt. Senterpartipolitikeren har lang erfaring fra jobb i landbruksorganisasjoner.

Det første året høstet han 60 kilo honning i snitt fra sine tre bifolk. Helt fantastisk, men så kom bjørnen og knuste utstyret, men ikke drømmen om å bygge seg opp som birøker.

Vegard Mømb har utviklet birøkten sin via elitekurs og klare tanker om å følge råvaren lenger i verdikjeden enn å bare fylle den i

20-liters spann. Han bygde driftsbygning og fikk støtte av Innovasjon Norge.

Delikatesse

– Vi tapper selv og før solgte vi til delikatessebutikker og på markeder, forteller han. Han viser oss driftsbygningen. Det rent og funksjonelt. Tappingen går unna, men med 50-70 bifolk når du et tak hvor salgsløstikken blir utfordringen.

– Jeg liker å jobbe, men med 80 prosent lærerjobb, kone i full stilling og tre gutter midt i oppveksten, vil jeg også ha litt fritid. Birøkterne må ikke verdsette fritiden til null, oppfordrer han. Det er viktig.

Rørosmat

En dag så han en annonse for Rørosmat. De søkte flere produsenter. Han tok kontakt, og det åpnet helt nye muligheter.

– Samvirke er i grunnen en gjeng kapitalister som går sammen for å øke markedsmakten, sier han og mener det positivt. Rørosmat er et samvirke for mange produsenter innenfor «Circumfirensen». Det er en sirkel på 44 kilometer rundt kobbergruvene på Røros hvor bergverket hadde lov til å hogge skog.

– De snauhogde nordre del av Rendalen, forteller han, men innenfor circumfirensen har produsentene utviklet sitt eget regionale samvirkeforetak, Rørosmat.

– Noen, som Rørosmeieriet, har virkelig blitt store, sier han. Andre driver i det små.

Selv bruker han Rørosmat som en distributør som løser viktige logistikkutfordringer. Ordrene ligger på 400 glass som leveres på Røros. Oppgjøret kommer tre uker etterpå. All kontakt med enkeltbutikker tar de seg av.

– Dette er en forutsetning hvis jeg skal øke produksjonen, hevder han, og legger til at Rørosmat virkelig er inspirerende. Han var med dem til Grüne Woche i Berlin, Europas største matmesse. Der vant de Bygdeutviklingsprisen 2014 inkludert pengepremie som de brukte til en studietur til Provence i spesialproduktenes hjemland, Frankrike. Her møtte han regionale merkevareprodusenter

og andre som utnyttet spennende og lønnsomme markeder.

Inspirasjon

For det handler mye om inspirasjon. Vegard Mømb er glad for å kunne kutte ned på antall salgsmesser. De tar tid og gir ikke så mye.

– Rørosmat består av folk som vil noe og som har retning, skryter han. Sammen med elitekurset i birøkt, har det også gitt min drift en retning. Jeg skal bli større, men farten skal jeg styre bevisst.

Han styrer bevisst unna folk som graver seg ned i problemer med fokus på den ene hvite skyen når resten av himmelen er blå.

Verdier

Rørosmat har ingen mottakspått slik Honningcentralen har, men de tar en provisjon av salget. Mømb vil ikke si hvilken pris han får.

– Men det er adskillig over Honningcentralen og andre oppkjøpere, sier han og legger til at for ham er det viktig at Rørosmat er et samvirkeforetak.

– Tenk på at hvis du leverer i nøytrale 20-liters bøtter, så er honningen en råvare, sier han. – Tapper du på glass og merker den med eget design, blir det en merkevare. Hvis noen andre skal overta bedriften din, så har merkevaren en verdi, mens råvaren bare forsvinner. Det er en stor forskjell når man har tre gutter som hjelper til med å smelte voksammer for én krone stykket.

Design

Designet er en del av logistikken. Rørosmat hjalp ham med å søke Innovasjon Norge om penger til profesjonell design. Han fikk 100.000 kroner og tilgang til et designfirma som kjente Rørosmat godt.

– Slikt gjør det spennende å være birøkter, sier han. Nå har det kommet inn en birøkter til i Rørosmat. Det synes Vegard Mømb er bra.

– Vi har så mye ugjørt, for markedet er stort, smiler han.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

ByBi med røkterguide i lommeformat

ByBi's daglige leder, Ane Johnsen har mange gode ideer. Nå er de ute med en røkterguide hvis du ikke helt forstår det du ser når du steller biene dine.

ByBi har produsert en Røkterguide med format og papirkvalitet som gjør at du kan ta den med deg i baklomma når du skal stelle dine aller første bier som du nettopp har fått levert.

For denne røkterguiden er superenkel, og det skal den være, ifølge daglig leder i ByBi, Ane Johnsen.

Opplegget er at når du ser noe i kuben som du ikke helt vet hva er, og det gjør du garantert ganske mange ganger, så får du svar på det mest vanligste her. Lekre bilder på én side av kortene, og oppsummert forklaring på baksiden.

Ideen dukket opp på National Honeyshow i London i fjor høst. Fire ByBi-ere hadde tatt turen over for å se og lære. Så kom de over en engelsk røkterguide, som de kjøpte og tok med seg hjem.

– I ByBi har vi mulighet til å jobbe med slik om vinteren når det (noen ganger) er litt rolig, forteller Ane Johnsen. Så de lagde den akkurat slik de ville ha den for norske forhold, og nå er den til salgs på ByBis hjemmeside og diverse andre steder for 200 kroner.

– Opplaget er 500, og vi bruker den som introduksjon på nybegynnerkursene våre. Det er ingen lærebok, men en nyttig akutt-hjelp ute i bigården, sier hun. Mange ganger har de følt behovet for akkurat en solid røkterguide i lommeformat.

I tillegg til interesserte og nybegynnere, kan det jo hende at mentorer som får akkurat de samme spørsmålene hele tiden, også vil bli en målgruppe for ByBis nye røkterguide.

ByBi har ny grafisk design, hvor etter hvert alle produktene fra hjemmesider til etiketter skal tilpasses en helhet. Den nye røkterguiden er lekkert utført i nettopp det nye designet.

Bidragstyttere har vært: Ragna Ribe Jørgensen, Svein Heggedal, Tora Økland-Fougner, Nina Gudmestad, Victoria Stemland, Synne Hemsén Berg og Ane Johnsen.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

FEM MINUTTER MED HC

Anniken Bjørnå, Daglig Leder, HC

Se mer informasjon på: www.honning.no.

Telefon sentralbord HC: 63 94 20 60.

Epost: post@honningcentralen.no

Å hui hvor det går. Allerede sommer og mye liv og røre i bigårdene. Ved besøk hos noen av våre mest garvede birøktere fikk jeg grundig innføring i hvordan livet er som birøkter, og gode innspill for å ta nye steg for Honningcentralen SA.

Foto: Irene Sandved Lunde.

Vi går inn i en travel periode for våre medlemmer. Honningcentralen håper på å få inn lynghonning, sommerhonning og økologisk honning, og at det blir et godt år totalt. Vi satser på å selge mye norsk honning fremover, og har lagt til rette for gode priser hos våre medlemmer også i år. Vel er det slik at ved ekstremt mye honning levert fra mange medlemmer, så må vi ta i bruk alternativ utbetalingsmodell for denne sesongen. Dette blir å regne som en felles dugnad. Honningcentralen har satt inn gode planer for få markedsført og gjennomført planlagte salgsaktiviteter, og det ser bra ut så langt. Vårt salgsteam er klar for nok en gang å brette opp armene etter ferien, og følger opp salgsplaner for økt salg av norsk honning.

Alle medlemmer i Honningcentralen har fått prisbrevet, med informasjon rundt utbetalinger for honningen i år. Har du noe på hjertet, så er det bare å ta kontakt med oss. Vi har også oppdatert «Mine sider» ved at du nå kan gå inn for å sjekke flere opplysninger på status for ditt medlemskap.

Gå også gjerne inn på vår Facebook side (Honningcentralen) og lik postene våre der. Vi ønsker flest mulig likes og delinger for at postene våre skal nå frem til flere. Her kommer det enda flere relevante poster fremover for alle som elsker honning.

*Med ønske om en
minnerik og fin sommer i Norge.*

*Med vennlig hilsen
Anniken Bjørnå*

Forhandler Østfold for Honningcentralen SA

Honningcentralen SA ble etablert i 1927, og er eid av ca 1700 norske birøkttere. Bedriften er medlem av Norsk Landbrukssamvirke. Selskapet omsetter for 155 millioner kroner årlig. Honningcentralen driver mottak, produksjon, produktutvikling, markedsføring og salg av honning. I tillegg driver vi innkjøp og salg av birøktutstyr via forhandlere, netthandel og egne butikker. Selv om vi er små, kan vi samlet sett via vår birøktproduksjon kalles for Norges største arbeidsplass. Biene er viktig for pollinering i norsk natur og landbruk, og honning er et. Les mer på www.honning.no.

Forhandlerne våre er viktig for Honningcentralen, og vi har nå en ledig rolle som forhandler i Østfold på birøktutstyr og mottak av voks og honning.

Det vi ser etter er:

- Kjennskap og interesse, og aller helst kunnskap innenfor for birøktfaget. Erfaring med salg av utstyr i landbruket, vil kunne delvis kompensere for mangelfull erfaring innenfor birøktnæringen.
- Vi er avhengig av at du har et egnet og mest mulig sentralt lokale, med mulighet for varelager.
- Det vil være et fortrinn dersom du har erfaring fra butikkdrift, vareflyt og varefremming, gjerne som selger eller ansatt i faghandel eller dagligvare.
- Det er flott om du kan spille på noe teknisk kompetanse og erfaring, for å kunne gjøre lettere modifiseringer av produkter, men er ikke et avgjørende kriterium.
- Du må gjerne være birøktter i dag eller på annen måte ha kjennskap til næringen. Det vil være fordelaktig om du med din bakgrunn kan se et potensiale for å utvikle et nettverk av kunder i ditt nærområde.

Kvalifikasjoner og personlige egenskaper:

- Serviceinnstilt, kundeorientert med kremmerinstinkt
- Fordel om du har kjennskap til Excel, og/eller til Visma
- Planmessig og strukturert, med ordenssans
- Ser HC som helhet, og tar initiativ til forbedringer i vårt sortiment og forhandlernetverk.

Er du den vi ser etter? Da vil vi svært gjerne motta din søknad.

Spørsmål kan rettes til ansvarlig for birøktutstyr: Bård Johansen, mobil: 469 18 554.

Honningcentralen
Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta
Tlf: 63 94 20 60
E-post: post@honningcentralen.no

Ved at du som andelseier handler i Honningcentralen, støtter du også opp om egen bedrift.
Vi bruker overskuddet til å sikre gode produsentpriser for honning

KJØP BIRØKTUTSTYR I HELE SOMMER!

Vår nye nettbutikk er alltid åpen!
(nettbutikk.honning.no)

Vi feirer ny nettbutikk med
kjempetilbud på

BIRØKTDRESSER

÷40%

Ventilert
**LETTVEKTS-
DRAKT**

Breeze heldrakt er ventilert
(tre lag), slitesterk og
behagelig i varmen. Unikt
hattedesign.

1450,-

Art 2525

Oksalsprøyte
med beholder

550,-

Art 5001

Bifôr 16 kg spann

266,-

Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta Tlf: 63 94 20 60
Reddalsveien 50, 4886 Grimstad Tlf: 900 53 886
E-post: post@honningcentralen.no

Har du merkede dronninger, ser du når det trolig har foregått et stille skifte.

■ Det gjelder å unytte bifolkets ressurser. Dronninger, for eksempel.

Økobirøkter Ivar Arne Grimstad på Rolvsøy i Østfold opplever som alle andre at enkelte bifolk bytter dronning uten å sverme. De lager noen få store og flotte dronningceller nær midten av yngelleiet. Nesten uten at du merker det, klekkes det ut en ny dronning som ofte går i lang tid sammen med moren og legger egg. Enkelte birøktere merker seg denne egenskapen og passer på slik at de får den med seg videre. Andre mener at denne egenskapen, som kalles «stille skifte», bare er i veien for rasjonell drift. De kutter ut slike dronninger.

– Før skar jeg ut skiftecellene, forteller Grimstad, men det har jeg sluttet med.

– Jeg tar en av dem opp over dronninggitteret. Jeg har droneventiler i dronegitteret. Det betyr en åpning i rammen på oversiden som er stor nok til at både

droner og dronningen kan komme ut og inn her. Denne ventilen tettes midlertidig.

– Er det flere skattekasser legger jeg også et dronninggitter over kassen med skiftecellen. Poenget er at når dronningen klekkes er den til oppbevaring i skattekassen til du avlegger et besøk snarest mulig etter klekking. Så må jomfrudronningen letes opp og settes inn i en parekassett sammen med passelig antall bier fra samme kuben. Deretter flyttes parekassetten til eksempelvis en parestasjon, eller til et område der du kan få ny genetikk, forteller Grimstad.

Du kan også flytte dronningen med tre tavler over på et nytt bunnbrett som du flytter ut av bigården, og vips så har han en bra avlegger i god fart.

– Disse stille skiftedronningene kommer jo fra det beste materialet biene selv har valgt ut, sier han. Synd å bare kutte dem ut.

Tull av Honningcentralen

Et av våre medlemmer, Ferdinand Gløersen Juell, kontakter oss med følgende klare melding til Honningcentralen i Nikolas-saken der næringsbirøkter Nikolas Pithan ikke fikk hoveddelen av oppgjøret for honningen han vil levere i år, før etter at samvirkebedriften Honningcentralen hadde solgt honningen. Etter at Birøkteren tok opp saken, snudde Honningcentralen og endret de nye betalingsbetingelsene sine for et antall birøktere som bygger seg opp (se birøkteren nummer fire for mai i år).

Juell skriver: "Veldig bra artikkel. Nikolas virker som den perfekte leverandør til HC."

Hvorfor behandler de ham ved å si at han skal levere så mye han kan, men oppgjøret kommer

når vi bestemmer. Jeg er oppmerksom på at de justerte grunnlaget fra tre års snitt, til siste år, men like forferdelig er opplegget fra HC. En foredlingsbedrift som HC, eller Råfiskelaget, må, og skal, betale for varen de kjøper ved overtagelse. Det er derfor de er der.

Uansett om de har så dårlig likviditet, må de finne en annen løsning enn å la seg finansiere av sine leverandører. det å kalle det "honningbanken" er tull.

Da jeg har fritidskvote under skreifiske, vet jeg hvordan Råfiskelaget fungerer, -Garantert oppgjør innen ti dager fra leveranse.

Andre kreative varianter ville gitt opprør.

Ble så forbannet da jeg leste det, at jeg bare måtte sende noen ord.»

TIL SALGS

Slynge, plastikkdunker med tappekran, rørestav, parekassetter, sykkeltralle mm.
Tlf. 416 10 594

TIL SALGS

Dronninger og bifolk med nye dronninger selges fra sertifisert bigård på Østlandet. Krainer og buckfast. Tlf 41595187, epost: viken.bigard@gmail.com

ktd.no
mer honning...

Følg med på
www.ktd.no

Følg oss på facebook:
www.facebook.com/ktd.no

-15%
på 20l förkar NM

-15%
på lagerførte slynger

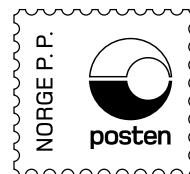
Helramme plast
18,90
Halvramme plast
17,50
Treramme hel
13,50
Treramme halv
12,50

alle priser er inkl. mva. (+ frakt)
prisene er gjeldende fram til 30.08.2020
eller så langt lageret rekker.

KTD.NO as
Lykkedrangveien 38, 4639 Kr.sand

Tlf: 917 17 156

E-mail: post@ktd.no

Returadresse:
Norges Birøkerlag
Dyrskuevegen 20
2040 Kløfta

NM i Honning 2020

Norsk honning er av høy kvalitet – la oss vise verden

Målet med NM er å gjøre norske birøktere stolte av honningen sin, motivere til innovasjon og å synliggjøre/presentere deltakere på en NM-i-honning nettside.

Påmelding: 1. august – 1. oktober
Kåring på Vossamøtet 30. oktober

Detaljer presenteres 10. juli på facebook: ByBi, Vossamøtet, Norges Birøkerlag, Honningcentralen. Ønsker du info, send mail til post@honninghub.no.

Arrangør er ByBi, i samarbeid med Vossamøtet, Norges Birøkerlag og Honningcentralen.